

DE EENZAME VOORHOEDEPARTIJ IN EUROPA

Pieter Beutler

De PPR werkte in het kabinet-Den Uyl samen met progressieve bondgenoten als D66 en PvdA. In Europa stond de partij echter geïsoleerd. De PPR zag zichzelf als een unieke partij die niet paste in een van de drie grote ideologische stromingen: het liberalisme, het socialisme of de christendemocratie. Daarom zocht de partij vanaf 1973 naar zusterpartijen in de andere landen om samen de 'voorhoede van Europa' te vormen. De deadline was 1979 – de eerste directe verkiezingen voor het Europees Parlement.¹ Een eigen 'radikale fractie' in het Europees Parlement was de droom. Maar het liep anders. Wat bleek: de PPR liep te ver voor 'de voorhoede van Europa' uit.

De zoektocht ging concreet van start op 15 maart 1974 met het door de PPR georganiseerde Radikalencongres in het Europahuis te Bemelen, in Limburg. Henk Waltmans, Kamerlid voor de PPR, reisde hiervoor al jaren door Europa om contacten te leggen. Overal waar hij kwam, liet hij uitnodigingen voor zijn Radikalencongres achter.² Zijn moeite werd beloond: in het Europahuis kwam een waaier van partijen uit een aantal landen opdagen. Aanwezig waren: de Franse Mouvement des radicaux de gauche (Beweging van linkse radicalen), de Union Radicale Démocrate et Progressive (Radicale Democratische en Progressieve Unie) uit Wallonië, het Politiek Alternatief uit Vlaanderen, de Britse sociaalliberale Liberal Party (Liberale Partij) en hun jongerentak, de agrarische Centerpartiet (Centrumpartij) uit Zweden en Finland, en het sociaalliberale Radikale Venstre (Radicaal Links) uit Denemarken.³ Geen geringe opkomst.

Op sociaaleconomisch gebied verschilden de partijen sterk, maar in bijvoorbeeld hun kritiek op de NAVO en hun steun voor de derde wereld vonden de partijen elkaar. Ook ageerden ze tegen overconsumptie en maakten ze zich zorgen om het milieu. Het PPR-speerpunt voor de democratisering van de samenleving riep herkenning op. Gordon Lishman, bestuurslid van de Liberal Party, verklaarde dat hij het PPR-congresstuk over economische macht zelf had kunnen schrijven.⁴

Het congres kon een bescheiden succes genoemd worden. De deelnemers legden formele en informele contacten en wisselden volop informatie uit. Deze contacten werden bestendigd via een vast contactbureau, en een gezamenlijk studieblad, het *European Radical Bulletin*, werd opgericht. De Mouvement des radicaux de gauche sprak zelfs al uit een gezamenlijke radicale fractie te willen vormen in het aankomende Europarlement.⁵

Eén jaar later, in 1975, ontstonden echter de eerste scheuren in de samenwerking. Met vastere contacten kwam ook koudwatervrees. Het Radikale Venstre wilde zich liever niet te veel binden aan de radicale bijeenkomsten. De partij kwam niet zelf maar stuurde de jongerentak, om slechts, zoals dat

destijds werd geformuleerd, 'het politieke klimaat te meten'.⁶ In februari slo-
ten de Belgische radicalen vervolgens de Zweedse en Finse centumpartijen
uit. Die partijen wilden een gezamenlijke motie over de veroordeling van het
generaalsregime in Chili niet ondertekenen. De Belg Pierre Efratas noemde
dat bij een vergadering 'een teken van conservatisme'.⁷ Alleen de jeugdbe-
wegingen van de centumpartijen waren nog welkom bij de contactbureau-
vergaderingen.

Ondertussen was de PPR niet de enige partij die bezig was met Europese
samenwerking. Ook de liberale partijen van Europa begonnen zich in 1975 te
roeren. Zowel de rechtse liberalen (zoals de Nederlandse VVD) als de soci-
aalliberalen (bijvoorbeeld de Liberal Party en het Radikale Venstre) gingen
op Europees niveau nauwer samenwerken.⁸ De PPR zag dat de Britten en de
Denen van twee walletjes probeerden te eten. Zij wilde echter niet samen-
werken met partijen die in zee gingen met de rechtse VVD. Dick Bot, interna-
tionaal secretaris van de PPR, weigerde nog te participeren in het contact-
bureau zolang de Denen en Britten contacten onderhielden met de Liberale
Internationale, maar die trokken zich daar weinig van aan.⁹ In een reactie
waarschuwden de Britse liberalen de Nederlanders: '[jullie] puristische be-
nadering (...) zal simpelweg niet werken; de PPR zal alleen overblijven'.¹⁰

De Britten kregen gelijk. De PPR bleef alleen over. De liberalen en cen-
trumpartijen waren uitgesloten. De Franse radicalen hadden interne pro-
blemen en waren afgefallen. De Belgische radicalen waren voor de PPR te
marginaal. De PPR kwam tot de conclusie dat '[helaas] de ideologische her-
oriëntatie niet in alle landen even ver [was] doorgezet' als in Nederland en
dat door nationale verschillen 'geen aan de PPR "identieke" partijen [konden]
bestaan'.¹¹ Ze zag zichzelf als een gidspartij: de rest van Europa was gewoon
nog niet zover.

De PPR liep dus zo ver voor de troepen uit dat ze in niemandsland geraak-
te. Een paar jaar later, vlak voor de Europese verkiezingen van 1979, scho-
ten groene partijen door heel Europa uit de grond. Op de valreep zag de PPR
eindelijk partijen waarmee wel overeenstemming bereikt kon worden. Ten
aanzien van het milieu, de positie van de derde wereld en de democratisering
van Europa werkte de PPR nu samen met spiksplinternieuwe politieke partij-
en zoals Die Grünen van Petra Kelly uit Duitsland, de Franse groene lijsten en
de Belgische groene partijen Agalev en Ecolo uit Vlaanderen respectievelijk
Wallonië. De PPR ging met hen via de Europese Ecologische Beweging, af-
gekort Ecoropa, de Europese verkiezingen van 1979 in.¹² Vlak voordat het te
laat was stond de partij dus niet alleen, maar gebroederlijk in Europa. Hoe-
wel de PPR als 'de groene lijst voor Nederland' geen zetel wist te behalen bij
de Europese Parlementsverkiezingen, had de partij haar partners in Europa
gevonden waarmee zij tot haar opheffing zou samenwerken.¹³